

„Kinderen redden het niet zonder vrienden”

Rob Ruggenberg uit Best presenteert vandaag in Eindhoven zijn nieuwe jeugdroman ‘Manhatan’. Vorig weekeinde overhandigde hij al het eerste exemplaar van zijn boek aan een indiaanse vrouw van een stam vlakbij New York. Daar speelt het verhaal zich af, vierhonderd jaar geleden.

door **Peter van Vlerken**

Toen Rob Ruggenberg vier jaar geleden begon te schrijven aan ‘Manhatan’, zijn derde historische jeugdroman, had hij nog geen idee dat de verschijning precies zou samenvallen met de festiviteiten rondom 400 jaar Nederlandse aanwezigheid in New York. Maar naarmate het werk vorderde en de herdenkingsdatum dichterbij kwam, leek het hem goed erbij aan te haken, omdat zijn boek erover gaat.

Niet dat er wat Ruggenberg betreft iets te vieren valt omtrent Hollandse pioniersgeest of wat voor heldhaftigheid dan ook. Tegenover het slaan van een herdenkingsmunt in Utrecht en het organiseren van een tentoonstelling in New York, zet hij een inktzwarte bladzij uit de geschiedenis van Nieuw-Amsterdam: de slachting die door Nederlanders werd aangericht onder indianen.

Hoe onbekend die geschiedenis is, werd hem duidelijk bij de aanbidding van het eerste exemplaar van zijn boek aan de indiaanse die model heeft gestaan voor een van de personages uit ‘Manhatan’. „De Nederlandse consul-generaal, die was meegegaan, wist te vertellen dat de indianen vroeger naakt rondliepen. Ik begreep die uitspraak niet, want het is in New York hartstikke koud. Maar op die tentoonstelling zag ik waar hij het vandaan had. Er hangt een groot schilderij van woeste, dansende indianen. Maar dat zijn indianen uit Brazilië....”

Dat is volgens Ruggenberg tekenend voor de manier waarop bij de herdenking van vierhonderd jaar vriendschapsbanden door Nederlanders en Amerikanen met de indianen en de zwarten wordt omgegaan. „Ze hebben geen idee waar ze het over hebben en tijdens al die cocktailparty’s die nu gegeven worden kom je geen indiaan of zwarte tegen.”

Zelf stuitte hij op het gegeven van de slachting, toen hij als journalist in het kader van een artikelenserie over koloniën onderzoek deed in Amerikaanse archieven. „Daar vond ik een citaat van een Nederlandse soldaat die eraan had deelgenomen.”

Hij nam het zowat letterlijk over in zijn boek: „Medelijden, dat mocht niet! Mannen, vrouwen, kinderen, oude mensen.... We hebben ze doodgeschoten, in het vuur gegooid en de rivier in gejaagd waar ze verzopen. We hebben baby’s van hun moeders borst gerukt en met onze messen in stukken gehakt.”

Als reden dat deze wrange episode onbekend is gebleven, geeft Ruggenberg dat het meestal alleen de blanke geschiedenis is die wordt verteld, en dat dan ook nog door blanke geschiedschrijvers. „Raar”, vindt hij dat.

Maar zelf ben je ook een blanke.

„Ik denk dat ik het wil opschrijven omdat ik op de eerste plaats een journalist ben die onder de oppervlakte wil zoeken. Ik weet niet of ik

de slachting genocide moet noemen, want dat is een heel beladen woord. Maar feit is dat Nederlanders hebben geprobeerd sommige stammen gewoon uit te moorden. Over aantallen is niets vastgelegd, waarschijnlijk omdat ze zich er later voor schaamden. Of het om honderden ging of duizenden, ik heb geen idee. Maar zeker is dat hele stammen van de aardbodem zijn verdwenen.”

Dat Nederlanders handel met ze dreven, was geen reden ze niet een kopje kleiner te maken.

„Je kunt nooit helemaal reconstrueren hoe het is gegaan. Toen Hudson op Manhattan voet aan wal zette, werd een van de opvarenden van zijn schip, waarschijnlijk een Nederlander, al meteen door een indiaan doodgeschoten. Eigenlijk is de daaropvolgende wraakactie nooit opgehouden.

De indianen moesten belasting betalen aan Nederlanders in de vorm van maïs en beverhuiden. Daar begrepen ze niets van en dat wilden ze helemaal niet. Er ontstond een gespannen sfeer, waarin een indiaan een Nederlandse boer met een bijl het hoofd af sloeg. De reactie was zo hevig dat het culmineerde in massamoord.”

Kreeg je bij je bezoek aan de indianen de indruk dat Nederlanders de gruwelen nog worden nagedragen?

„Voor zover mij bekend is de stam van de Paugussett er geen slachtoffer van, maar toen ik daar vijftien jaar geleden voor de krant het indianenopperhoofd Grote Adelaar sprak, bleek hij nog van de slachting te weten. De naam van Willem Kieft, de gouverneur onder wiens leiding het gebeurde, was nog bekend. Toch was hij niet bitter.”

„Afgelopen zaterdag heb ik het boek aangeboden aan zijn dochter, die nu stamhoofd is. Het was een heel ontroerende bijeenkomst. De indianen stonden te huilen. Ik merkte een gevoel alsof ze voor het eerst respect kregen. Ze ontvingen ons op een grandioze manier. Het zijn arme mensen in een heel armoedig reservaat, maar er werd hertenvlees gebraden, er was een kampvuur, en voor de meegekomen Nederlandse expat-kinderen waren er lekkernijen.... Een heel bijzondere bijeenkomst.”

Waar Ruggenberg nog zegt ontroerd van te raken was het antwoord dat een Nederlandse jongen gaf toen een indiaans kind hem vroeg waar het boek over ging.

„Ik had er op de Nederlandse school in New York over verteld en die jongen had het boek ook gelezen. Ik zag hem nadenken en hoorde hem zeggen: Over vriendschap.

Dat hij dat eruit haalde, vond ik heel mooi. ‘Manhatan’ is een dramatisch verhaal over een Nederlandse jongen, een Afrikaanse slaaf en een indianenmeisje, maar het gaat uiteindelijk over vriendschap.”

Die vormt in alle drie je boeken een kracht tegen de ellende waaraan kinderen blootstaan.

„In de harde, rauwe wereld van de volwassenen waar ze in terecht komen, kunnen ze eigenlijk alleen maar overleven door hun vriendschap met elkaar. Als ik nu naar kinderen kijk die alleen staan, omdat ze bijvoorbeeld niet de steun hebben van hun ouders, dan vraag ik me dikwijls af hoe ze het moeten rooien. Hoe moeilijk dat is, heb ik aan den lijve ondervonden toen ik als jong broekje ging varen bij de marine

Zonder vrienden redden kinderen het niet. Vrienden zijn belangrijker dan ouders.”

Is het verhaal van de vriendschap tussen de kinderen het verzonnen element in een verder kloppende historische setting?

„De vriendschap is inderdaad fictie. Die loopt parallel aan het historische verhaal dat, hoop ik, juist is weergegeven. Kinderen vragen altijd: Is het waar gebeurd? Ik wil dan kunnen zeggen: Nee, maar het had zo gebeurd kunnen zijn.”

Hij geeft een voorbeeld: „De indianen bij wie ik zaterdag was, zijn vermengd met zwarte Amerikanen. Ze zijn de afgelopen eeuwen zo gediscrimineerd dat als ze buiten hun stam wilden trouwen er nooit een blanke voor in aanmerking kwam. Zwarten wel, want die stonden nog lager op de sociale ladder dan indianen.

Mijn boek eindigt ermee dat het indianenmeisje en de zwarte slavenjongen als twee verschoppelingen verder gaan in het leven.... Van de dramatische gebeurtenissen die ik beschrijf in mijn boeken, probeer ik ook de positieve kant te laten zien. Wat er ook gebeurt, samen met andere kinderen kun je er doorheen slepen.”

Je maakt helden van ze.

„Daar ben ik het niet mee eens. Ik geloof niet zo in heldendom. Joe Mann, de Amerikaanse soldaat die zich hier in Best opofferde door zich op een Duitse handgranaat te gooien opdat anderen overleefden.... Dat is het soort heldendom waar ik respect voor heb. Maar die zogenaamde 17-de eeuwse zeehelden hadden allemaal hun zwarte kanten. Over het algemeen worden de kinderen in mijn boeken meegeslept door gebeurtenissen die door volwassenen in gang zijn gezet en waar ze zelf weinig aan kunnen veranderen. Dat ze af en toe iets heldhaftigs doen, zoals het indianenmeisje, vind ik wel leuk.”

Is zij ook in werkelijkheid heldhaftig?

„Fantastisch. Ik zag het al in haar toen zij 13 was en ik haar voor het eerst ontmoette. Nu is zij een 28-jarige moeder van drie kinderen, in armelijke omstandigheden, zonder schoolopleiding. Maar zoals zij de meegereisde journalisten van replek diende....

Zij toonde zich een fiere, zelfbewuste stammoeder van de Paugussett, koninklijk bijna.”

Je schotelt kinderen die jouw boeken lezen harde verhalen voor, terwijl ouders de behoefte hebben ze daartegen te beschermen door middel van firewalls op de computer en waarschuwingen op tv.

„In de hedendaagse jeugdliteratuur waarin het over loverboys, drugsverslaving en computerseks gaat, gebeuren nog veel ergere dingen dan in mijn boeken. Omdat ik de afstand schep naar de geschiedenis, lijkt het net iets minder erg dan wanneer het om de hoek gebeurt.”

Bedoel je daarmee ook te zeggen dat kinderen eigenlijk nog op dezelfde manier als vroeger worden geconfronteerd met geweld?

„De ellende heeft alleen een andere gedaante dan in de tijd waar ik over schrijf.

Laatst kreeg ik bij een lezing op een school in Eindhoven vooraf van de lerares Nederlands te horen dat ik moest oppassen omdat er kinderen in de klas zaten die veel hadden meegemaakt. Maar ik heb niet het gevoel dat kinderen erg ondersteboven raken van dingen in mijn boeken. Het zijn altijd de ouders die hun wenkbrauwen fronsen....”

Je probeert met spannende boeken kinderen aan te zetten tot lezen en tegelijkertijd hun interesse voor geschiedenis te wekken. Hoe merk je dat je erin slaagt twee vliegen in één klap te slaan?

„Rond elk boek bouw ik een website met journalistieke achtergronden van het verhaal. Daarop staat ook een gastenboek, met vaak honderden reacties van kinderen. Er zitten er altijd bij die schrijven: ik houd niet van geschiedenis, maar dit vond ik prachtig. En: ik houd niet van lezen, maar dit las ik in één keer uit.”

Je bent al met Thea Beckman vergeleken.

„Dat vind ik een eer.”

Je vorige roman, ‘Slavenhaler’, wordt verfilmd.

„De contracten zijn getekend. Er zijn twee producenten bij betrokken. Ze zeggen dat ze met grote regisseurs bezig zijn, maar ze laten me nog in onzekerheid.”

Copyright (c)2009 Eindhovens Dagblad 11/04/2009